

Зміст і форми оцінювання навчальних досягнень учнів в гімназіях Австрії

У статті проаналізовано особливості системи оцінювання навчальних досягнень учнів в гімназіях Австрії. Розглянуто основні види контролю знань, вмінь та навичок учнів з гуманітарних дисциплін. Показано відмінності критеріїв оцінювання прогресу учнів в гімназіях Австрії та України.

Ключові слова: система оцінювання, зміст, форми, гуманітарні дисципліни, гімназія, компетенція, прогрес.

Тенденції розвитку європейської системи освіти передбачають переосмислення традицій у формах і методах організації навчання та впровадження нових технологій у процесі оцінювання навчальних досягнень учнів в середніх навчальних закладах, зокрема в гімназіях Австрії. Достатньо високий рівень успішності учнів в гімназіях Австрії виправдовує введення новацій у методиці вимірювання знань, вмінь та навичок, які сконцентровані на покращенні умов для визначення порівняльної величини їх (учнів) прогресу у навчально-виховній діяльності.

Питання безперервності змін у системі освіти Австрії та методиці оцінювання навчальних досягнень учнів висвітлені у працях австрійських науковців таких, як М. Лібшер [3, с.174], М. Прішинг [3], В. Хаузер [3].

Особливу увагу привертають дослідницькі роботи вітчизняних науковців О.Локшиної та О.Матвієнко, де знаходимо важливі висновки про модифікацію європейської системи оцінювання, а саме в Австрії [1],[2].

Перетворення у системі оцінювання навчальних досягнень учнів в гімназіях Австрії наслідують ідеологію толерантного сприйняття кожного індивіда окремо, забезпечуючи тим самим можливість індивідуального контролю з урахуванням розумового, психологічного та фізичного розвитку дитини. Дана європейська

позиція щодо процесу та умов оцінки знань, вмінь та навичок в австрійських гімназіях різного типу поступово укорінюється у вітчизняній системі освіти. Тому на сучасному етапі розвитку України актуальним вважається розгляд специфіки оцінювання навчальних досягнень учнів в гімназіях Австрії, спрямованого на визначення наявності певного ступеню знань, що є вмотивованим для впровадження аналогічних змін у вітчизняних гімназіях.

Отже, мета статті – дослідження особливостей системи оцінювання навчальних досягнень учнів в гімназіях Австрії.

Звернемо увагу на те, що процес регулювання системи оцінювання в гімназіях Австрії визначається основним Законом про шкільну організацію (від 1962 року), методичними рекомендаціями, навчальною програмою, інструкціями для класних керівників та вчителів. Дані документи (закони, програми) формують принципи, цілі та критерії оцінювання, сприяють нововведенням у методиці викладання та вимірювання знань, вмінь та навичок.

Система оцінювання навчальних досягнень учнів в гімназіях Австрії складає певну групу методів, скеровану на встановлення та контроль рівня прогресивності учнів у навчально-виховній діяльності. Сукупність методів враховує об'єктивність та систематичність оцінювання, диференціальний та індивідуальний види контролю, аналіз засвоєння навчального матеріалу та коригування знань учнів. Форми та методи вимірювання знань, вмінь та навичок на заняттях, наприклад, з гуманітарних дисциплін, сфокусовані на визначення позитивних зрушень засвоєнні навчального матеріалу. Відсоток неуспішності вивчення учнями змісту предмету (теми, розділу) виявляється паралельно в процесі оцінювання навчальних досягнень учнів.

Так, оцінювання в австрійських гімназіях здійснюється двома шляхами (незалежно від рівня акредитації, типу та профілізації гімназії):

- *контроль вчителем поурочної, семестрової та річної роботи учнів;*
- *шкільний інспекторат: моніторинг, спостереження за навчально-виховною роботою закладу та професійною діяльністю викладацького складу [5, с. 273].*

В країнах Європейського Союзу, зокрема в сучасній Австрії, особлива увага присвячується формувальному оцінюванню, яке розглядає певну освітню галузь домовленої діяльності вчителя та учня, сконцентованого на успішне опанування навчальної програми[1]. Вважається, що формувальне оцінювання спроможне вказувати внутрішню мотивацію учнів до навчання. Спорадично в німецькомовних країнах, висновки, зроблені вчителями у процесі формувального оцінювання, розглядаються як елемент допоміжної інформації про учня з метою його виховання як соціально адаптованого індивіда[7, с.12].

Отже, перевірка знань учнів в гімназіях Австрії, як і в Україні включає декілька видів контролю: поточний, тематичний, підсумковий та узагальнюючий, які припускають усні, письмові, проектні види діяльності та портфоліо. Відзначимо, що в Австрії вибір вчителем видів контролю навчальних досягнень учнів залежить від профілізації гімназії.

Поточний контроль успішності та недоліків здійснюється вчителем на основі спостереження за діяльністю учнів, повторення навчального матеріалу та практичного застосування набутого знання. Особливе значення під час оцінювання надається вмінню вільно оперувати окресленими певною гуманітарною дисципліною поняттями у конкретно змодельованій вчителем ситуації. За таких обставин, вчителі в гімназіях Австрії оцінюють індивідуальні вміння та навички учнів на кожному уроці окремо.

Тематичний контроль знань зосереджується на дослідженні вчителем ступеня розуміння учнями тематичних циклів з гуманітарних дисциплін, визначених Шкільною радою. Верховенство надається мовним дисциплінам (німецькій, англійській, французькій, італійській, давньогрецькій, латинській мовам), історії – на нижньому ступені гімназій; історії та політології, психології та філософії – на верхньому ступені гімназій Австрії[6].

Тематичний контроль сприяє реалізації творчих здібностей учнів в гімназіях Австрії. Результатом тематичного контролю навчальних досягнень учнів є їх самостійні, проектні роботи, написання рефератів, презентація доповідей та захист курсових робіт [7, с.11]

Підсумковий контроль навчальної діяльності учнів в гімназіях Австрії впроваджується в кінці першого семестру. Основним завданням даного виду оцінювання вважається встановлення величини прогресування знань учнів за семестр. Підсумковий контроль дає можливість аналізувати індивідуальні навчальні досягнення учнів на основі накопичення інформації за певний проміжок часу та дозволяє вчителям гімназій звітувати згідно цих результатів перед батьками [4,с.24]. Доречно відзначити, що звітування набуває нових, сучасних форм спілкування з батьками: загальні шкільні звіти, кореспондування (яке не передбачає відповіді від батьків) та персональне листування з приводу навчальних досягнень учнів.

Підсумковий контроль з гуманітарних дисциплін в гімназіях Австрії детермінує рівень розвитку належних компетенцій учнів. Оцінювання навчальних досягнень учнів наприкінці семестру в гімназіях визначає якість набутих компетенцій. Відповідно до змісту та мети гуманітарної дисципліни, формування компетенцій забезпечується знаннями, навичками та вміннями, засвоєними протягом певного навчального періоду. Мовні дисципліни сконцентровані на розвиток комунікативної та мовленнєвої компетенції. Тож, перевірка знань та навичок з даних гуманітарних дисциплін (німецької, сучасних та стародавніх мов) передбачає сумарний підсумковий контроль: читання, аудіювання, тестування з граматики. Визначення рівня соціокультурної та полікультурної компетенцій, наприклад, з таких дисциплін, як релігія та історія забезпечується шляхом оцінювання рефератів; інтеркультурної та політичної компетенцій з історії та політології, історії та соціології на вищому ступені гуманітарних гімназій Австрії здійснюється на засадах перевірки доповідей або письмових та усних праць, що ґрунтуються на самостійних пошуках в мережі INTERNET.

Процес вимірювання знань, вмінь та навичок з гуманітарних дисциплін таких як німецька, англійська, італійська, французька, іспанська, російська реалізується відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій та стандартів щодо вивчення мов. Відповідно до цих рекомендацій, оцінювання на заняттях з мовних предметів здійснюється на основі детермінування рівнів компетенцій володіння мовою:

А – основний (A1;A2), що передбачає розуміння учнями примітивних повсякденних ситуацій, чітку вимову звуків, вміння висловлювати власну думку, побудову речення, питань та відповідей; визначає наявність вміння орієнтуватися у різних мовленнєвих сферах, здатність до діалогічного мовлення;

В – самостійний, незалежний (B1;B2), що визначає опанування стандартизованих вчителем мовних ситуацій (школа, сім'я, подорож, покупки т.ін.), обґрунтування власних бажань, мрій, кола інтересів; розуміння специфіки галузевої лексики, згідно обраного гуманітарного напрямку в гімназії, спілкування з носіями мови;

С – професійний (C1;C2), фахове спілкування; вільне володіння мовою (прирівнюється до носіїв мови)[8].

На основі Загальноєвропейських рекомендацій з вивчення іноземних мов, учням в австрійських гуманітарних гімназіях нижчого ступеню було запропоновано досягти *рівнів A2 та B1 за умов опанування чотирьох основних компетенцій (читання, граматики, аудіювання, спілкування) з першої іноземної мови, англійської. Вивчення другої іноземної мови рекомендували ввести з 7-ого класу гуманітарних гімназій Австрії за рахунок заміни латини сучасною мовою.* Втім, латина є обов'язковою дисципліною в гімназіях сучасної Австрії, тож її витіснення здійснюється тільки на окремих гуманітарних, мовних напрямках в гімназіях різного типу. Засвоєння компетенцій з другої іноземної мови має відповідати *рівню A2 – читання, аудіювання, граматики та A1 – спілкування* [6, с.120].

За таких обставин, по закінченні першого навчального семестру в гуманітарних гімназіях Австрії оцінювання навчальних досягнень учнів з мовних дисциплін набуває різноманітних форм тестування, що дозволяє підсумковому контролю комплексно визначати їх індивідуальні досягнення, демонструючи результат прогресування їх розумової діяльності від початку року до моменту написання підсумкового тестування.

Структура підсумкового контролю навчальних досягнень учнів за семестр дисконтує оцінки за підсумкові, тематичні та поточні роботи. Вчителі гуманітарних дисциплін узагальнюють навчальні досягнення учнів відповідно до

критеріїв оцінювання, запропонованих державними стандартами Австрії. Дані критерії передбачають оцінювання навчальних досягнень учнів гімназій згідно з:

- *активністю на уроці;*
- *виконанням усних вправ (екзамени);*
- *виконанням письмових завдань (тестування, диктанти);*
- *домашніми завданнями;*
- *практичними завданнями;*
- *графічними вправами (переважно на заняттях з нарисної геометрії)[4,с. 22].*

Результати тематичних та підсумкових робіт визначають певну кількість позитивних оцінок, яка узгоджується із регулярністю виконання самостійних домашніх завдань з метою вирахування середнього балу за півріччя.

Цікавим та досить відмінним для системи освіти України є те, що оцінювання навчальних досягнень учнів в гімназіях Австрії відбувається за п'ятибальною системою. Протепідрахунок балів здійснюється в зворотному порядку: *відмінно – 1, добре – 2, задовільно – 3, достатньо – 4, незадовільно – 5*[6,с.211].

У вітчизняних гімназіях процес перевірки знань, вмінь та навичок учнів здійснюється згідно з критеріями 12-ти бальної системи. Характерним для такої системи оцінювання є граничне розмежування учнів у мікро- та макро-групи на заняттях переважно з гуманітарних дисциплін (рідна, російська, англійська, німецька мови, зарубіжна література та ін.), що дозволяє більш детально встановити рівень досягнень, тих хто навчається, в умовах диференційованого підходу. Система контролю знань, вмінь та навичок у вітчизняних гімназіях зосереджується не тільки на встановленні прогресу учнів, а й на індивідуальному виявленні їх творчого потенціалу. Так, позначення якості творчої діяльності (написання творів, заучування напам'ять віршів, проектні види роботи) може оцінюватися у 12-11, рідко у 10 балів; різновиди інших завдань та тестів з кожної навчальної дисципліни у 1-10 балів. Дослідження вчителями у вітчизняних гімназіях навчальних досягнень учнів за певний проміжок часу передбачає введення рейтингової системи у кінці першого семестру та навчального року.

Першість рейтингу завжди очолюють найкращі учні, успішність яких визначається і підтверджується тестовими роботами наприкінці навчального періоду.

Істотне значення в аналізі навчальної діяльності учнів в гімназіях Австрії має узагальнюючий вид контролю. Заключний (або узагальнюючий) вид контролю дає можливість діагностувати знання, вміння та навички, опановані учнями за цілий навчальний рік. Позитивний результат складання річних контрольних робіт та тестування вказує на перехід учня до наступного класу або до гімназії (при бажанні) відмінного напрямку профілізації.

З огляду на успішну роботу упродовж навчального року та відповідно до положень Основного закону про школу, в гімназіях Австрії класні керівники нагороджують учнів почесними грамотами [5, с.129]. Перехід на наступний рік навчання для таких учнів вважається безперешкодним.

В іншому випадку трансфер здійснюється після отримання річного атестату, який підтверджує, що всі обов'язкові предмети успішно складені. Якщо учень має незадовільні оцінки з одного чи двох обов'язкових предметів, йому пропонують скласти повторний екзамен на початку наступного навчального року. Після екзамену дається дозвіл на продовження навчання [4], [5].

У разі отримання негативного результату з будь-якого обов'язкового предмету, батьки (або самі діти) звертаються до Основного закону про школу, який стверджує, що можливо перейти на наступний рік навчання, маючи "незадовільно" з одного предмету. Проте, якщо учням не дозволяється продовжити навчання в наступному класі, вони повторюють попередній курс [4], [5].

Відзначимо, що на вищому ступені диференціація в гімназійній системі сучасної Австрії стає більш чіткою, завдяки яскраво вираженим інтересам та здібностям учнів, а також вимогам суспільства для різних професійних кваліфікацій. Тому за підсумками перескладання екзамену або тестування з обов'язкових предметів в кінці та на початку нового навчального року вчителі в

гімназіях Австрії спроможні перевести учня в групу відмінної профілізації та інтенсивності навчання.

Система гімназійної освіти в Австрії передбачає цілісність процесів оцінювання навчальних досягнень учнів з їх поведінкою. Оцінювання поведінки на уроці, факультативах та перервах здійснюється тільки до 7-ого класу гімназії. Вчителі обов'язкових предметів обґрунтовують класному керівникові власні позиції з приводу поведінки кожного учня в класі та підсумовують річний бал. Критерії визначення поведінки здійснюються шляхом маркування у таблиці: відмінно, добре, задовільно, незадовільно [5, с.129]. Тож, оцінювання навчальних досягнень учнів та їх поведінки в гімназіях Австрії забезпечується шляхом зібрання матеріалів та відомостей за цілий навчальний рік.

На фоні презентованого матеріалу можемо зробити висновок, що гімназійна система освіти в Австрії передбачає видозмінення системи оцінювання навчальних досягнень учнів за умови толерантного підходу до виявлення їх здібностей у навчально-виховній діяльності. Стрижнева особливість, яка розмежовує вітчизняну та австрійську моделі оцінювання знань, вмінь та навичок учнів криється у нелінійному характері розвитку загальноєвропейської системи оцінювання, що віддзеркалює стрімкість розвитку західного демократичного суспільства. Впровадження нових видів поточного, підсумкового та узагальнюючого контролю упродовж навчання на нижчому та вищому ступенях австрійських гімназій різного типу спрямовані на вдосконалення рівня засвоювання змісту певних гуманітарних дисциплін, які в майбутньому, за допомогою індивідуалізації та диференціації навчання, визначатимуть творчі та природні обдарування індивідів та спрогнозують вибір професії.

Список використаних джерел

1. Локшина О. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і

практика(друга половина XX – початок XXI ст.): моногр. / О.І.Локшина. – К.: Богданова А.М., 2009. - 404с.

2. Матвієнко О. Стратегії розвитку середньої освіти в країнах Європейського Союзу :моногр./ О.В. Матвієнко. -К.: Ленвіт, 2005.-381 с.

3.Prisching M., Lenz W., Hauser W. Das Verhältnis zwischen Schule und Hochschule, Wien 2003- s.224

4. EURYDICE.Bildungswege in Österreich 2000-2003 // Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur, Vienna. – 2004. –170 s.

5.EURYDICE. The information Database on Education systems in Europe.The Education System in Austria.2006/2007. – Brussels: EACEA, 2007-p.365

6.EURYDICE. The information Database on Education systems in Europe.The Education System in Austria. 2008/2009. – Brussels: EACEA, 2009-p.580

7. EURYDICE.Nationale Lernstandserhebungen von Schülern in Europa: Ziele, Aufbau und Verwendung der Ergebnisse. – Brüssel: EACEA, 2009 - s.107

8. www.bifie.at

Деничева О.И.

В статье проанализированы особенности системы оценивания учебных достижений учеников в гимназиях Австрии. Рассмотрены основные виды контроля знаний, умений и навыков гуманитарных дисциплин. Показаны отличия критериев оценивания прогресса учеников в гимназиях Австрии и Украины.

Ключевые слова: система оценивания, содержание, формы, гуманитарные дисциплины, гимназия, компетенция, прогресс.

Denicheva O.

The article deals with the evaluation of educational system specifics in the gymnasiums of Austria. Principle types of Liberal Arts knowledge, abilities and skills assessment are examined. Evaluation system distinctive features of pupils' progress in gymnasiums of Austria and Ukraine are shown.

Key words: evaluation system, content, forms, Liberal Arts, gymnasium, competence, progress.

